

Крок до довіри

Наш кореспондент звернувся до спеціалістів Проекту USAID "Розвиток ринків капіталу" – Наталії ГОРЮК, старшого юриста з пенсійних питань, та Девіда БАРДСЛІ, старшого радника з питань регулювання, з проханням поділитися своїми думками* з приводу того, як недержавні пенсійні фонди можуть найкраще захиститися від кризи.

– Які антикризові заходи необхідно вжити, щоб забезпечити виплату пенсій недержавними пенсійними фондами (НПФ)?

– Фінансово міцним фондам немає чого хвилюватись. Учасники фондів та адміністратори повинні завжди пам'ятати, що вони працюють на довгострокову перспективу. Отже, сьогоднішня криза та майбутнє підвищення фондодового ринку повинні врівноважити один одного протягом трудового життя учасника пенсійного фонду.

Оскільки Україна – країна з ринковою економікою, вона повинна регулювати понижувальні тенденції на ринку за допомогою надійних інвестицій. Якщо пенсійні фонди дотримуватимуться належної та прозорої інвестиційної практики, короткострокові збитки будуть самі компенсуватись у міру того, як Україна разом з іншими розвиненими країнами відновлюватиметься після кризи. Пенсійні фонди, так само як і інші інвестори, повинні утримуватись від спокуси продавати активи за низькою ціною, якщо вони очікують, що під час економічного одужання вартість цих активів повернеться до свого попереднього значення. Проте, якщо певний актив має низьку або невідповідну вартість, у зв'язку з тим, що вартістю цього активу раніше маніпулювали, тоді такий актив потрібно продати і придбати кращий актив за поточною низькою вартістю.

У кризи є також і позитивні аспекти – вона усуває слабкі фонди. В Україні існує понад 90 активно працюючих НПФ з загальною сумою активів в управлінні 552,1 млн. гривень (приблизно 52 млн. євро) станом на 2008 рік. У Польщі, приблизно, лише 27 фондів управляють пенсійними активами Рівня III, сукупна вартість яких складає 587 млн.

євро. Це тільки підтверджує той факт, що процес консолідації, який розпочався в Україні, неминучий та необхідний. Але він жодним чином не вплине на учасників, тому що кошти, накопичені на їхніх рахунках, будуть перераховані у ті фонди, які встояли під час кризи, і тому є сильнішими.

Зменшення вартості активів – явище тимчасове, за умови, що управління пенсійними активами здійснюється професійно, а активи оціню-

інвестиційною політикою. Це означає, що їм потрібно мати в раді фонду компетентних та добре обізнаних людей в інвестиційній діяльності або, якщо в них немає таких осіб, вони можуть залучити зовнішніх добре обізнаних радників. Ці професіонали в інвестиційній сфері можуть порадижити правильну інвестиційну стратегію, тобто як диверсифікувати інвестиції та як побудувати надійні інвестиційні портфелі. Пенсійні фонди в Україні пот-

Наталія ГОРЮК, старший юрист з пенсійних питань

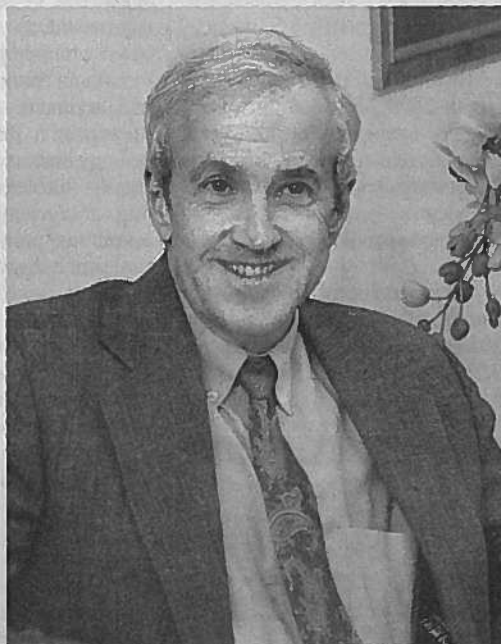
ються за допомогою прозорого та справедливого механізму. Тому сьогоднішня криза є чудовою нагодою виправити певні помилки та вжити заходів, щоб забезпечити управління пенсійними коштами у відповідності до цих основних принципів. Фонди, які нині відчувають проблеми, – це фонди, які або мають мало активів, або взагалі їх не мають, або не слідують вищезгаданим принципам.

По-перше, пенсійні фонди можуть вжити заходів, щоб забезпечити себе надійною

ребують більше спеціалістів, які були б добре обізнані у ринках капіталів. Кваліфікація спеціалістів, що працюють в компаніях з управління активами, також потребує вдосконалення, оскільки саме вони будуть приймати остаточні інвестиційні рішення. Спеціалісти компаній з управління активами повинні мати необхідну кваліфікацію та бути незацікавленою стороною. Законом передбачені такі вимоги, але нам потрібно забезпечити виконання ДКЦПФ своїх обов'язків щодо здійснення

дійового нагляду та контролю за дотриманням вимог законодавства компаніями з управління активами.

По-друге, цей період може бути гарною нагодою для запровадження нових інвестиційних інструментів на ринку, наприклад, облігацій, індексованих на інфляцію, які стали б привабливими для інвесторів, оскільки є відносно безпечною інвестицією. По-третє, фонди та регулятори повинні визнати низку значних недоліків, що існують у системі, та які виходять на поверхню, саме тоді, коли ринок слабкий, та виправити ці недоліки. Основним слабким місцем системи сьогодні є те, що недержавні пенсійні фонди не мають довіри населення.

Девід БАРДСЛІ, старший радник з питань регулювання

Одна з причин відсутності такої довіри – непрозорість ведення бухгалтерського обліку, що існує на сьогоднішній день. Метод розподілу інвестиційного доходу, що використовується недержавними пенсійними фондами, дозволяє коригувати суми коштів на рахунках учасників, а це означає, що сума коштів, облікована на індивідуальних пенсійних рахунках не завжди відображає реальну вартість активів, що

стоять за цими рахунками. В результаті, учасники можуть бачити суми коштів на рахунках, які не відображають реального фінансового стану НПФ. Насправді, НПФ може бути у набагато гіршому стані, ніж це може здаватись, судячи з сум коштів на рахунках учасників. Зокрема, відповідні пропозиції передбачаються у законопроекті про внесення змін до Закону України "Про недержавне пенсійне забезпечення", який готується у Верховній Раді України до розгляду у другому читанні.

Отже, для того, щоб недержавні пенсійні фонди могли завоювати довіру учасників, конче потрібно запровадити такі методи бухгалтерського обліку, які б не залишили жодної можливості для маніпулювань.

Пенсійні фонди також будуть виглядати більш надійними та чесними, якщо метод оцінки вартості активів стане більш прозорим. Проекти нормативних актів, що існують сьогодні, в разі прийняття, вимагатимуть від пенсійних фондів оцінювати їхні активи за поточною ринковою вартістю. Це не тільки відповідатиме міжнародним стандартам, а й набагато зменшить можливість маніпулювання вартістю активів пенсійних фондів.

Крім того, довіра до ринку зросте ще більше, якщо пенсійні фонди та інші учасники ринку зроблять крок для того, щоб розкривати інформацію про своїх реальних власників. Це не лише збільшить довіру до пенсійних фондів, а й також допоможе вирішити проблему ліквідності внутрішніх ринків шляхом залучення інвестицій як внутрішніх, так і міжнародних.

Якщо регулятор та недержавні пенсійні фонди зроблять відповідні зміни, то одним з результатів кризи буде зміцнення пенсійного ринку України та створення довіри працівників, як власників своїх пенсійних заощаджень, до добровільної системи пенсійного забезпечення. ▀

Інтерв'ю взяла Наталія ЗАХАРЕВИЧ

*Думки, викладені в цій статті, є власними думками автора і необов'язково співпадають з думками USAID або Проекту USAID "Розвиток ринків капіталу".